

Stāstu bibliotēkas

Publicēts: 10.03.2021.

Mūsdienās, kad sociālā ikdiena tiek pavadīta informācijas tehnoloģiju vidē un virtuālajā komunikācijā, ir aizvien sarežģītāk apkopot dzīvās vēstures nesēju glabātās zināšanas, prasmes un nedokumentētās vēstures liecības, kā arī uzturēt starppaudžu dialogu šo zināšanu pārmantojamībai. Tāpēc stāstniecība ikvienā Latvijas reģionā ir nozīmīga tieši kultūras mantojuma vērtību apzināšanai, saglabāšanai, informācijas apkopošanai, reģiona kolektīvās atmiņas stiprināšanai, vietējās kopienas saliedēšanai un starppaudžu dialoga veicināšanai.

Zināšanas atspoguļo ne tikai informācijas apjomu, bet arī sabiedrības sociālās, kultūras, ekonomikas, politiskās prasmes izmantot informāciju turpmākai attīstībai. Stāstniecība ir ne tikai nozīmīga nemateriālā kultūras mantojuma daļa, bet arī būtisks zināšanu sabiedrības attīstības veicinošs elements, caur ko ikviens iegūst informāciju un jaunas zināšanas, attīsta sociālās prasmes, apzina un saglabā mantojumu, veicinot gan atsevišķu indivīdu, gan visas sabiedrības attīstību.

Lai sekmētu nemateriālā kultūras mantojuma saglabāšanu un stāstniecības nozīmīgo lomu, UNESCO Latvijas Nacionālā komisija (LNK) 2009. gadā izveidoja bibliotēku tīklu „Stāstu bibliotēkas”, kura mērķis bija veicināt stāstīšanas tradīciju kā nemateriālā kultūras mantojuma nozīmīgas daļas pārmantošanu Latvijā.

Šobrīd tīkls darbojas ar mērķi veicināt neformālo izglītību mantojuma jomā caur stāstniecību kā nozīmīgas nemateriālā kultūras mantojuma daļas aktualizēšanu Latvijā. Tīkls ir īpaša Latvijas bibliotēku sadarbības un pieredzes apmaiņas platforma, kuras ietvaros tiek īstenotas plaša tematiskā loka kultūras mantojumam un stāstniecības tradīcijai veltītas aktivitātes.

Bibliotēkas tīkla ietvaros regulāri rīko stāstu stāstīšanas pasākumus, kā arī aktīvi iesaistās UNESCO LNK organizētās aktivitātēs, veicinot vietējo kopienu savstarpējo komunikāciju, interesi par stāstīšanas tradīciju, vietējo mantojumu, tā apzināšanu, UNESCO idejām un vērtībām.

UNESCO LNK sadarbībā ar Latvijas stāstnieku asociāciju rīko izglītojošus seminārus, kurus vada tīkla eksperti (tradicionālās kultūras biedrības „Aprīka” vadītāja Māra Mellēna un Latvijas Universitātes LFMI Latviešu folkloras krātuves pētnieks Guntis Pakalns), kā arī citi pieaicināti lektori.

Jaunu bibliotēku pievienošanās Tīklam notiek reizi 4 gados, informāciju par to tiek izziņota UNESCO LNK tīmekļvietnē.

 [UNESCO LNK Stāstu bibliotēku nolikums](#)

Baložu pilsētas bibliotēka
Bunkas pagasta Krotas bibliotēka
Burtnieku pagasta bibliotēka
Dobeles novada Aizstrautnieku bibliotēka
Ēveles pagasta/skolas bibliotēka
Gaujienas bibliotēka
Gāliņciema bibliotēka, Ventspils bibliotēkas filiāle
Jelgavas pilsētas bibliotēka
Jēkabpils Galvenā bibliotēka
Jēkabpils pilsētas bibliotēka
Jūrmalas Centrālās bibliotēkas Dubultu bērnu bibliotēka
Kalnu bibliotēka
Kursiņu pagasta bibliotēka-informācijas centrs
Latvijas Neredzīgo bibliotēkas Jelgavas filiālbibliotēka
Lazdonas pagasta bibliotēka
Liepājas Centrālā zinātniskā bibliotēka, filiālbibliotēka „Varavīksne”
Madonas novada bibliotēka
Mazsalacas pilsētas bibliotēka
Mārcienas bibliotēka
Pārventas bibliotēka
Pilsrundāles bibliotēka
Pļaviņu novada bibliotēka
Preiļu Galvenā bibliotēka
Pūres pagasta bibliotēka
Rēzeknes pilsētas Centrālā bibliotēka
Rikavas pagasta bibliotēka
Saldus pilsētas bibliotēka
Siguldas novada Siguldas pagasta Centra bibliotēka Jūdažu pagasta bibliotēka
Vadakstes bibliotēka
Valmieras bibliotēka
Viļķenes bibliotēka
Vārmes pagasta bibliotēka

Lai veicinātu izpratni par nemateriālo kultūras mantojumu un aktualizētu stāstniecību kā nozīmīgas nemateriālā kultūras mantojuma daļas saglabāšanu, attīstīšanu un tālāknodešanu, Latvijas kultūrvēsturiskajos novados notiek reģionālie stāstnieku festivāli.

Kurzemes stāstnieku festivāls

Pirmais stāstnieku festivāls Latvijā ir Kurzemes stāstnieku festivāls „Ziv Zup”. Tas notiek ikgadū, aprīļa beigās pavasara palu šova „Lido zivis Kuldīgā” laikā, kad pāri Ventas rumbai uz nārstu dodas vimbas. Makšķerēšanas sacensību uzvarētāji dāvina savus lomus stāstnieču zupas katlam un dažreiz arī piedalās stāstīšanā. Daudzi kurzemnieku stāsti ir saistīti ar ūdeņiem, zivīm, zvejošanu un ēdienu gatavošanu. Tā kā festivāla dalībnieces ir galvenokārt sievietes, sarunas un stāsti vislabāk raisās, rodoties ap kūpošu zupas katlu. Sevišķa uzmanība tiek pievērsta stāstīšanai izloksnēs un dialektos, kas arī Kurzemē ir īpaši sargājami.

Zemgales stāstnieku festivāls

Zemgales stāstnieku festivāla „Gāž podus Rundālē!” iecere radās pirmajā UNESCO LNK tīkla „Stāstu bibliotēkas” Vasaras skolā, kas Rundāles novada Pilsrundālē 2011. gadā tika rīkota sadarbībā ar Pilsrundāles bibliotēku – vienu no UNESCO LNK tīkla Stāstu bibliotēkām Zemgalē. Pirmais festivāls notika 2012. gadā Rundāles novada Pilsrundālē. Tas tika īstenots sadarbībā ar Rundāles novada domi, UNESCO LNK un ar Eiropas Savienības mūžizglītības programmas Grundtvig apakšprogrammas Mācību partnerības atbalstu. Jau desmit gadus Zemgales stāstnieku festivāls kopā pulcē gan individuālus stāstniekus un vietējās folkloras kopas, gan arī starptautiskus ekspertus.

Vidzemes stāstnieku festivāls

Kopš 2015. gada Vidzemes stāstnieku festivāls pulcē stāstniekus no visas Latvijas, kā arī vietējos valmieriešus, interesentus un stāstniecības kustības atbalstītājus. Festivālā interesenti tiek aicināti iesaistīties dažādos pasākumos, kuros var klausīties vai stāstīt stāstus, kā arī mācīties stāstu stāstīšanas prasmes.

Latgales stāstnieku festivāls

2016. gadā notika pirmais Latgales stāstnieku festivāls „Omotu stuosti”. Tas īpaši pievēršas Latgales kultūrtelpai un amatu prasmēm, kuras ar stāstniecības palīdzību popularizē un sekmē to pārmantojamību. Ar festivālu ne vien tiek piesaistīti interesenti stāstnieku kustībai un stāstu stāstīšanas tradīcijas aktualizēšanai Latgales pusē, bet arī veidojas atpazīstama un radoša platforma Latgales amatniecības izziņāšanai un popularizēšanai.

Resursi stāstniekiem

<https://www.unesco.lv/lv/stastu-bibliotekas>